

מיכתבים

גם חביב וגם אדיב

על טיב שמו של עסקן מ"ם (ד"ר יוקנו של פעיל בלתי-נלאה", העולם הזה 9.8.89). יש לפלסטינים את כל הסיבות הטובות להעריך את לטיף דורי, איש השלום. בערבית יש כל מיני לטיפים ועכשיו יש גם לטיף דורי.

כי פירוש שמו הפרטי, לטיף, הוא בערבית לא רק ד"ר, עדין, רך, נאה, חינני, הדרור ונוח, אלא גם חביב וגם אדיב. ראה את המוכאה מהמילון הערבי-עברי של נוישרט-שוטר

דוגמה אישית

על רעיון הטראנספר (ה"חדל", "דעה אחרת", העולם הזה 2.8.89). הרשו לי להתייחס לאחד הקטעים הפחות אימים מדועה אחרת, שהופיע כאחרונה בה עולם הזה:

אם אכן יודעים החברים של אופירה ש"ק דושת-החיים זה הערך החשוב ביותר", ואם הם כה נכספים לחלק עם הבולגרים הרחומים והחגונים את פרס-נובל לשלום (על הטראנספר של התורכים מבלגריה), הרי המציאות מותרת להם אפשרות שייתנו דוגמה אישית

קניא י"י

לפני שלישה שבועות התווכחתי כמדור זה עם דן בנאמוץ, שפירסם רשימה קצרה שבה תקף את שיטת מקורות-המידע החסויים. על כך קיבלתי מיכתב של קורא, שמפאת חשיבות הבעיה אביא אותו כאן כמלואו. זה לשונו:

ברצוני להתייחס לזיכוכ שבינך דן כך אמוץ ואורי אבנרי על בעיית מסירת מידע ממקורות סמויים, וחובת העיתונאי לדרוש על מקור הידיעה (העולם הזה 2.8.89). אילו אכן ההדלפה ממקורות ממשלתיים היתה משרתת את זכות האזרח לדעת, הייתי מסכים ברצון עם העורך על חיסוי מקורות-המידע. אולם, נראה לי שהתופעה למעשה כרוכה בסילוף מידע, ובמידה רבה בהעלמת האמת מהציבור.

מדוע טרחה שר לרוץ ולטלפן, לאחר ישי" בת"ממשלה, פירור-מידע חשוב לעיתונאי? הו עושה זאת ברוב המיקרים כחלק מעיסוקת-חליפין, ובתמורה להאדרת תרמיתו. במילים אחרות, העיתונאי המודלף כותב, או נמנע מלכתוב, דברים שאילולא ההדלפה היה נוהג לתאר. יש כאן חליפין בצורת איני פורמציית חמורת-ריס-אינפורמציה אפשרית. ההדלפות מוציאות דברים מתוך ההקשר, ויש בכך משום סילוף עובדות. מה עוד שהן יוצרות תופעה של "עיתונאי-חצר" ובכך פוגעות באמינות העיתונות.

להבהרת חומרת הבעיה נביא דוגמה. מצוי בישראל פוליטיקאי בכיר שהוא כמדיה רבה אבי שיתם ההדלפות ועיתונאי-החצר. רנה שבשלב מוקדם בקריירה שלו גילה שלא חשוב מהי מידת הצלחתך, העיקר מה כותבים עליך.

אדם זה הקים רשת של עיתונאי-חצר, הזוי כה ממנו למידע ולהטבות אחרות. אחת מתר צאות קיום הרשת היא חוסר-מידע של הציבור על האדם המפעיל את הרשת.

הפוליטיקאי האמור היה מעורב בפרשיות חסיונות מרובות, מה עסקי-מדינה ועד פרשת איראן-גייט ופרשת פולארד, וסביבו ומעשיו קיים קשר של שתיקה. ה"בלתי-ידוע" של קשר ההדלפה של פוליטיקאי זה מעמיד בצל את תרומותיו למידע הציבורי.

דומני שהפעם הצדק עם דן בנאמוץ. עד כאן מיכתבו של צבי זואר מקייית אוננו. בהערות-שוליים הוסיף שכונותו לשימי עון פרס.

מבחינת העובדות אין לי ויכוח עם הקורא זואר. נכון הוא ששימעות פרס הוא שהמציא את שיטת העיתונאי-החצר, שזכתה מאז לחי" מקריאליקטי. בשנות ה-50 קרא העולם הזה לרשת משרתי-פרס בעיתונים השונים "יוניטר פרס".

כל העטנות של הקורא זואר נכונות. יש ועיתונאים מקבלים הדלפות מפי פוליטיקאי אים ככירים וזוטרים, ומשלמים את התמורה בצורת מאמרי-שבח ויחסי-ציבור אחרים. יש להניח שעיתונאים מסויימים גם מסכימים לגנוז ידיעות, הפוגעות באינטרסים של מדי ליפיהם.

השאלה היא: מה נובע מן העובדות האלה?

או	לְטִיף ר' לְטַאף, לְטַמָּא, דַּק. עָדִין, רַךְ. נְאִיה;
או	סָנְיִי הָדוּר, נוֹחַ, חָבִיב; אָדִיב, שָׁנוּן א. —
או	מְכַנְיִי אֱלֵהִים (הַמִּיטִיב וְעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם מַאֲמִינָיו;
או	הַיּוֹדֵעַ צְפוֹנוֹת וּמְבַחֵין בְּדַקְיוֹת) הַגִּישׁ —
או	הַסִּין הַיָּפֶה לְטַאִיף (בְּיַחִיד לְטַאִיף) אִמְרוֹת
או	שְׁנוֹנוֹת; צְצוּצֵי לְשׁוֹן; רְמִיזוֹת דַּקוֹת

המשמעותות הרבות של "לטיף" יש לפלסטינים כל הסיבות

(חברה להוצאת הספרים ע"י האוניברסיטה העברית, ירושלים תש"ז).

צבי אקשטיין, תל-אביב

ר"ת-ר"ת

עוד על מכת ראשי-ההתיבות (מיכ"תנים", העולם הזה 18.2.88 והל"א אה).

אני מבקש רשות לפתוח מחדש את נושא ראשי-ההתיבות, שבו דשו קוראים רבים של העולם הזה בשנה שעברה במיכתביהם למע"רכת.

מי שחושב שהנגע התייבב, איננו אלא טוי עה. ההיפך הוא הנכון. הנגע הזה הולך ופושח. אני גיליתי באחרונה, למשל, את קיומם של רשפ"ת (הרשות לשינוי-פעולה תעשייתית) במישרר התעשייה והמיסחר ואת תוכנית ה"ל"ס (חיים ללא סמים) במישרר-החינוך.

ממש ר"ת-ר"ת, או, בלשון בני-אדם, ראשי-ההתיבות, ראשי-התיבות. ראשי-התיבות. חיים אילתי, תל-אביב

המנגינה והמילים

על מקורו של שיר ערבי (ופתאום הם י"י", העולם הזה 2.8.89).

העולם הזה

השבועון של ישראל

העורך הראשי: אורי אבנרי

מנהל: אברהם סיטון

מנהלת מחלקת-ימודעות: רינה מיטרני

המערכת והמינהלה:

תל-אביב, רחוב גוררין 3 (ת.ד. 136, מיקוד 61001)

טלפונים: 232262/3/4 (03), 5230662 (03)

פקס: 245130 (03) FAX

המוזיל: העולם הזה בע"מ

הדפסה: הדפס החדש

הפצה: גר

תל-אביב, יד הרוצים 7

טלפון: 377056 (03)

המנהל הכללי: דוד גרשונביץ

העולם הזה 2712

ויגשימו את מיצות הטראנספר בגופם, בבחינת הולכים לפני המחנה.

אני משוכנע שגם במיקרה זה יתברר, שכ"מי שרוגלים בפתרונות הומאניים, לשמאל-ינינו לא אכפת".

גידעון ליפשיץ, ירושלים

קישון למשטינים

עוד על אפרים קישון (חיים כמו לים שכאלה", העולם הזה 12.7.89).

לידיעת העולם הזה: כל איש שישראל יקרה לו, הרואה את קישון כאן, בטלוויזיה הגרמנית, בשעות קשות לישראל, תוהה, משתפעם ומלא-איתודה על הצורה, על התוכן ועל המסר שקישון מקריין מעל המסך בכל הקשור לדמינה.

מבחינה זאת יכולים אנו להודות ולברך את קישון, אחד היודע לומר במקום הנכון את הדבר החשוב והמקיץ נדרמים, ומפני פירסומו יש גם מי שקל לדבריו נגד כל מתנכל ומשיטין.

רוזי סייג, בריטיסלן. שווייץ

הרמטכ"ל הוא יו"ר

על מיבנה הפיקוד העליון של צבא ארצות-הברית (תמרוקים", הער"לם הזה 16.8.89).

כחודמנות של מינויו של הגנרל קולין פאוואל לעמוד בראש הפירמידה הצבאית של ארצות-הברית, מן הראוי להסביר, כי המפקד העליון של הכוחות המזויינים של ארצות-הברית הוא, לפי חוקת ארצות-הברית, נשיא ארצות-הברית.

תוארו של איש-הצבא העומד בראש הכוחות המזויינים — תואר המקביל לתואר הרמטכ"ל אצלנו — הוא יו"ר ראשי-המטה המילוני, שהם ראשי-המטות של צבא היבשה, חיל-הים, חיל-האוויר וחיל-הנחתים (המארי-נס).

זה מוסר שהוקם רק לפני 40 שנה, בעיקר בות ניסיון מילחמת-העולם השנייה, שהוכיח את הצורך בתאום-יתר של הורעות השונות של הכוחות המזויינים.

ואגב, גם תואריהם של מפקדי הורעות השונות שם שונה מהמקובל אצלנו. כך מכונה מפקד צבא-היבשה — ראש מטה צבא ארצות-הברית; מפקד חיל-הים — ראש המיבצ'עיס הימיים; מפקד חיל-האוויר — ראש מטה חיל-האוויר של ארצות-הברית.

שמחה אביב, תל-אביב

אביא דוגמה מהחיים: חלק גדול מעבודת המיטרה נעשית בעזרת מודיעים בעולם התחתון ועדי-מדינה. אפשר כהחלט לטעון נגד מוסריותה של שיטה זו. אם המיטרה נופסת נגב קטן, ומוחלת לו תמורת מידע על נגב גדול — האם זה מוסרי? כשהתביעה מבטלת כתבי-אישום נגד פלוני, כדי שימסור עדות נגד שותפיו לאותו הפשע עצמו — האם זה מוסרי?

התשובה טמונה באינטרס הציבורי. הציבור מעוניין בביעור הפשע, או לפחות בצימצומו. שיטת המודיעים ועדי-המדינה היא אמצעי חינוך, שבלעדיו אין למוסדות-החוק שום סיכוי להתמודד עם הפושעים. לכן מחד ייב המוסר הציבורי את השיטה, אף כי ככל מיקרה לגופו יתכן שהיא פוגעת בצדק המחודל.

מה חשוב יותר?

הוא הדין לגבי מקורות-המידע של העיתונות. מידע רב בא מצד אזרחים בעלי-מצפון, הרואים פרשות של שחיתות ועוול, והמדוור חים עליהם מתוך רגש ציבורי. זה קורה לנו הרבה. כן ירבו.

אבל חלק מן המידע בא מפי אנשים נקי מנייה, המבקשים להיפרע מיריבים וממתחרים. חלק מן המידע נמסר על-ידי אינטרנטים, תמורת עזרה לקאריירה שלהם.

השאלה היא: אם המידע הוא נכון, ופיר"סומו חשוב לציבור — האם חשוב ככלל המניע של מוסר-המידע? אם המניע הוא שחור משחור, אך התוצאה חיובית שבחשיבות — מה חשוב יותר?

העיתונות ממלאה תפקיד חיוני בתפקוד החברה הדמוקרטית. בלי זרם מתמיד ורצוף של מידע לא יוכל האזרח למלא את חובתו — לפקח על השלטון, ולבחור בכנסת, לשים עין על בתי-הדישפט. החיים המודרניים כלל לא יתוארו בלי זרם אדיב זה של מידע, הקולח מדי יום ומדי שבוע ממעיינות התיקשורת.

אין כל ספק שחלק גדול של המידע הזה — ודווקא חלק חשוב מאוד — בא מפי מקורות-מידע שאינם מעוניינים בפירסום והותם. ההגנה על מקורות-המידע היא, על כן, צורך חיוני — לא רק לטובת העיתונות, אלא לטובת החברה כולה.

הקורא זואר מצביע על כמה עיוותים, העלולים להיווצר. סכנות אלה אכן קיימות, אך לכולן יש תרופה. אם שר מלויף משיבת-הממשלה מידע מגמתי וחר-צדדי, יימצא שר שני שימסור מידע אחר — הרצדדי ומגמתי גם הוא. כך נוצר פסיפס מציאותי. אם עיתוי נאי אחד משתיק מידע, מפני שהוא פוגע במדליף שלו, יימצא עיתונאי שני שיגלה מידע זה. אם עיתון אחר גונז, עיתון אחר יחשוף.

ותמיד יש העולם הזה, שיפרסם את הכל. אם יש קשר-השתקה, כל אזרח יודע איד להיגע אליו.

ד.א.א.א.א.